

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Канішевської Любові Вікторівни на дисертаційне дослідження Хіля Анни Вікторівни «Виховання у дітей з функціональними обмеженнями ціннісного ставлення до життя засобами арт-терапії», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання

Актуальність дослідження. Тема дослідження, обрана А. В. Хіля для дисертаційної роботи є актуальною і своєчасною, оскільки обумовлена об'єктивною потребою суспільства у вихованні ціннісного ставлення до життя у дітей з функціональними обмеженнями.

Дослідження проводилося відповідно до плану науково-дослідної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, є складовою комплексної наукової теми кафедри дошкільної та початкової освіти «Підготовка майбутніх педагогів до реалізації наступності дошкільної та початкової освіти в контексті педагогічної інновації» (протокол № 5 від 21 листопада 2012 р.). Роль здобувача в її виконанні полягає в розробці, обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічних умов виховання в дітей з функціональними обмеженнями ціннісного ставлення до життя засобами арт-терапії.

Тему дисертації затверджено вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 6 від 29 грудня 2010 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 7 від 24 вересня 2013 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Чітко визначений науковий апарат дослідження – об'єкт, предмет, мета, завдання, гіпотеза, окреслено методи дослідження, розкрито його наукову новизну та практичне значення, наведено дані про впровадження та апробацію результатів дослідження.

структуру дисертації: вступ, три розділи, висновки, додатки, список використаних джерел.

Мета дослідження полягає в теоретичному розробленні, обґрунтуванні та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов виховання в дітей з функціональними обмеженнями ціннісного ставлення до життя засобами арт-терапії.

Завдання, які розв'язувалися автором у дисертаційному дослідженні, свідчать про його логічну послідовність, наукову новизну і методологічну обґрунтованість.

Даючи оцінку рецензованої роботи, хотілося б насамперед відзначити ґрунтовність й усебічність проведеного дисертанткою теоретичного аналізу наукових джерел з проблеми дослідження вітчизняних та зарубіжних учених, що дало змогу з'ясувати сутність феноменів «цінності», «ціннісні орієнтації», «ціннісне ставлення» та визначити особливості ціннісного виховання на сучасному етапі розбудови вітчизняної системи освіти.

Вивчення філософських, психологічних та педагогічних праць минулого і сучасності дозволило дисертантці виокремити основні концепти сенсожиттєвого підходу у вихованні ідеалу особистості, сучасних уявлень про сутність і призначення людини та сформулювати власне визначення «ціннісного ставлення до життя у дітей з функціональними обмеженнями», як сукупність світоглядних установок дитини, що базуються на визнанні людини та її життя найвищою цінністю, адекватному уявленні про образ власного «Я» та системі знань про механізми ефективної життєвої самореалізації, що спонукають до життєстверджувальної поведінки на основі сформованих практичних умінь.

Зважаючи на запропоноване уточнення сутності поняття «ціннісне ставлення до життя у дітей з функціональними обмеженнями», цілком доречними уявляються визначені дисертанткою критерії і показники вихованості ціннісного ставлення до життя в дітей з функціональними

обмеженнями, а саме: рефлексивний: сформованість образу «Я» та адекватність самооцінки дитини з функціональними обмеженнями; аксіологічний: наявність власного ідеалу людини та моделі ефективної життєвої самореалізації та сформованість системи життєстверджувальних ціннісних орієнтацій; когнітивний: знання сутності ключових понять, що визначають ціннісне ставлення до життя та обізнаність у формах ефективної життєорганізації та самореалізації; праксіологічний: сформованість умінь цілепокладання та планування власної життєвої самореалізації, сформованість умінь здійснення власної ефективної життєдіяльності.

Ґрунтуючись на останніх, А. В. Хіля добирає відповідний діагностичний інструментарій для визначення рівнів вихованості ціннісного ставлення до життя у дітей з функціональними обмеженнями: анкетування, опитування, побудоване за технологією «Методики дослідження незакінчених речень» Сакса й Леві, проектну тестову методику «Я-реальне / Я-ідеальне», тестову методику знаходження кількісного рівня вираження самооцінки (С. Будасі), проективну тестову методику «Дерево цінностей».

Заслуговує на увагу розроблена модель виховання в дітей з функціональними обмеженнями ціннісного ставлення до життя засобами арт-терапії, в основу якої лягли визначені та обґрунтовані організаційно-педагогічні умови (застосування в системі психолого-педагогічного супроводу дітей з функціональними обмеженнями тренінгових форм арт-терапевтичної роботи; забезпечення наскрізного арт-терапевтичного супроводу дітей з функціональними обмеженнями; організація конструктивної художньо-творчої арт-терапевтичної взаємодії дітей з функціональними обмеженнями та їхніми батьками).

Важливими і цінними для педагогічної практики є розроблені посібники «Подорож країною «Якія»: Виховання ціннісного ставлення до життя в дітей (дітей з функціональними обмеженнями, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей, які перебувають у складних

життєвих обставинах) через компонент «Я-особистість» засобами арт-терапії», «Таємниця в колі. Кишенькова книжечка анти-стрес», «Арт-терапія у системі засобів виховання ціннісного ставлення до життя у дітей та молоді з функціональними обмеженнями», висвітлені на сторінках інформаційно-аналітичного веб-сайту (розміщений за адресою <https://artex.in.ua>) та блогу (розміщений за адресою aboutlifeukraine.blogspot.com).

Висновки дисертації достатньо виважені, логічні, достовірні, науково обґрунтовані й відповідають поставленим завданням.

Публікації автора та автореферат повністю відображають основні положення й висновки дисертації, які опубліковано у 13 одноосібних публікаціях з яких: 7 – у наукових фахових виданнях України, 3 – у зарубіжних наукових періодичних виданнях; 3 – науково-методичні розробки.

Зміст, результати роботи, основні висновки, викладені в авторефераті, відповідають і повністю відображають основні положення дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Хіля Анни Вікторівни «Виховання у дітей з функціональними обмеженнями ціннісного ставлення до життя засобами арт-терапії», дозволимо висловити деякі побажання і вказати на дискусійні моменти:

1. На думку опонента, дисертантці варто було б не тільки описати особливості виховання дітей з функціональними обмеженнями, а й розкрити в тексті роботи яким чином враховувалися ці особливості при організації процесу виховання у дітей з функціональними обмеженнями ціннісного ставлення до життя засобами арт-терапії.

2. Дисертація значно виграла б, якби під час опису констатувального етапу дослідження здобувачка присвятила б окремі підрозділи дисертаційного дослідження опису методики констатувального етапу дослідження та аналізу рівнів вихованості ціннісного ставлення до життя у дітей з функціональними можливостями.

3. Підрозділи дисертації, що присвячені опису змісту і методики формувального етапу дослідження, надто переобтяжені теоретичними

посиланнями на наукові джерела, тоді як основна увага має концентруватися на експериментальній роботі самого дослідника

4. На думку опонента, у підрозділі 2.2. дисертації доцільно було б подати описово зміст занять (С. 145–148, С. 152–155). Повний зміст занять доречно було б висвітлити в додатках.

5. У підрозділі 3.2. дисертації та в тексті автореферату, описуючи результати дослідно-експериментальної роботи щодо вихованості ціннісного ставлення до життя у дітей з функціональними обмеженнями, доцільно було б дати не тільки їх кількісний, а й якісний аналіз.

6. Дисертація не позбавлена стилістичних та орфографічних огріхів.

Висловлені зауваження не порушують концепцію роботи, не впливають на її теоретичне і практичне значення, а лише спрямовані на подальше наукове осмислення та розвиток цієї проблематики.

Дисертація А. В. Хіля є самостійним, завершеним, оригінальним дослідженням.

Загальний висновок

Вказані зауваження не мають принципового характеру і не можуть вплинути на загальну позитивну оцінку роботи, її результати. Таким чином, за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного і кількісного аналізу, рівнями новизни і значущості результатів дослідження для педагогічної науки і практики дисертаційна робота Хіля Анни Вікторівни «Виховання у дітей з функціональними обмеженнями ціннісного ставлення до життя засобами арт-терапії» відповідає вимогам ДАК України до робіт такого типу, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і
природокористування України

Кан Л. В. Канішевська

Л. В. Канішевська
Часовий секретар НУБіП України

